

СТАНОВИЩЕ

от проф., д-р Валентина Методиева Попова,
член на научното жури
в обявения в „Държавен вестник”, бр. № 61 от 09.07.2013 г.
конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по
професионално направление 3.6. Право (Гражданско процесуално
право).
в ВСУ „Черноризец Храбър”

Уважаеми членове на научното жури,

I. В конкурса за доцент по граждански процес участва един кандидат – д-р Тодор Панайотов Коларов. За участието си в конкурса той представя книгата „Обезпечаването и отнемането на незаконно придобито имущество в гражданския процес”, изд. „Черноризец Храбър”, С. 2013 г.

Темата е актуална както от научна, така и от практическа гледна точка. Трудът „Обезпечаването и отнемането на незаконно придобито имущество в гражданския процес”, изд. „Черноризец Храбър”, 2013 г. е едно от първите изследвания в българската литература по тази тема след приемането на новия закон. Другата книга е на Николай Николов, "Гражданската конфискация по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество", изд. Феня, С., 2013 г. Книгите са публикувани през тази година, така че е обяснимо обстоятелството, че авторът не е цитирала тази литература. Едновременното излизане на съчинение от друг автор не намалява в никаква степен новостта на изследването. Напротив, то се явява доказателство за актуалността на темата. Освен това темата е сложна, както поради спецификата на института, така и поради допуснати от законодателя несъгласуваности и в закона.

Представеният за участие труд е в обем от 131 страници. Съдържа четири точки, от които увод и три точки по същество, както и списък на използваната литература. Точките са разделени на подточки.¹ Липсва заключение. По мое мнение обхватът на използваната литература е доста

---

¹ Този начин на структуриране е типичен по-скоро за студия, а не на монография. Прието е монографиите като научни съчинения да бъдат структурирани по глави и раздели. Впрочем същото се отнася и до обема на книгата. Вярно е, че сам по себе си обемът не е критерий за задълбоченост на изследването, но в случая според мен обемът се отразил върху задълбочеността на изследването.

семпъл. Внимателно е изследвана обаче съдебната практика по време действието на Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност. Не са изведени и предложения *de lege ferenda*, в т.ч. и в случаите, когато авторът критикува законодателните решения.

Смятам, че изследването би спечелило, ако авторът беше използвал историческия и сравнителноправния подход. Много пестеливо е използван историческият подход. Както е посочил в увода (с. 8, абз. последен), авторът се е концентрирал върху новостите, въведени в режима на отнемане на имущество, които станаха факт с приемането на Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, с който се отмени Законът за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност. В тази връзка бих искала да посоча, че на доста места (напр. с. 24, с. 25, с. 27, с. 37-38; с. 50, 54, 57, 64, 65, 66, 80-81) анализът на Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност изглежда като анализ на действащо право², вместо това вниманието да се съсредоточи върху новия - Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество.

Само на места (напр. с. 17, 18, 19) е споменато за отменената част III на ЗСГ и само е отбелязано, че режимът на отнемане по новия закон се доближава до глава III ЗСГ. Липсва сравнение и с отм. ал. 3 на чл. 34 ЗЗД.

Положително, макар и кратко, е отграничаването на отнемането в полза на държавата по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество от конфискацията в наказателното право (т. 2.2, с. 14-15). Тук обаче авторът се е ограничил само да посочи, че отнемането в полза на държавата по Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество за разлика от конфискацията в наказателното право е само мярка (с.15, абз. 1), без да посочи каква.

В т. 2.1. „Защитеното материално право” авторът правилно е решил да изходи от функционалната връзка между материално право и процес. Относно функционалната връзка между материално право и граждански процес той обаче се позовава само на проф. О. Стамболиев. Но това е утвърдено разбиране в българската процесуална наука и се споделя от всички автори в почти всички съчинения. Макар и да декларира, че изхожда от функционалната връзка между материално право и процес, от процесуална гледна точка авторът не прави разлика между предмет на

---

² Съгл. § 5 ПЗР Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество неприключилите до влизането в сила на закона проверки и производства за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, се довършват при условията и по реда на отменения Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност.

делото и защитено материално право, които не винаги съвпадат, което важи и за исковото производство, предмет на разглеждане в труда.

Има смесване между правото на собственост като абсолютно право, като предмет на отнемане и като предмет на защита. Освен това предмет на отнемането може да бъдат и други имуществени права на ответника, а не само право на собственост. Авторът се е ограничил да квалифицира правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество като относително облигационно право, разграничавайки го от вещните права като абсолютни права. Той се е ограничил да го характеризира като относително облигационно право, но относителните облигационни права са различни видове, напр. притезателни, потестативни. Вътре в тези видове има различни подвидове. Авторът се е ограничил да го определи като такова да „изисква” без да уточни какво точно да изисква, като е посочил, че това право е аналогично на облигационното право по чл. 55 ЗЗД. В института на неоснователното обогатяване обаче има различни основания – на липсващо правно основание и на отпаднало право основание. Освен това в института на неоснователното обогатяване се регламентира субективното материално право за връщане на даденото от страната при липсващо или отпаднало правно основание. Правото на държавата да отнема незаконно придобитото имущество не е свързано с липсващо или отпаднало правно основание, а с незаконния произход на имуществото. Авторът квалифицира правото (с. 20, абз.1) на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество като облигационно право тя да вземе недължимо полученото от ответника при исковия процес. Тази квалификация е неприемлива.

Смятам, че правото на държавата за отнемане е потестативно право, което може да се упражнява само по предвидения в закона ред. То не съдържа белезите на притезателните права. Правната характеристика на правото е от съществено значение за коректното квалифициране на вида на иска и обосноваването на вида на иска, вида на решението, с което то се уважава и неговите последици, както и на вида на допустимите обезпечителни мерки в това производство и обекта, върху който те могат да бъдат наложени.

Цитатът от РКС в бел. 11 на с. 13 няма нищо общо с квалификацията на правото предмет на иска. Там е казано, че „ЗОПДНПИ създава правната основа за възстановяване на справедливостта чрез отнемане в полза на държавата, което като противозакононо придобито от неговия притежател, подлежи на връщане на обществото”. Смятам, че предметът на защита е ясно и категорично посочен в чл. 3, ал. 2, а именно Законът има за цел да се защитят интересите на обществото чрез предотвратяване и ограничаване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него.”, както и в [РКС № 13 от 2012 г.](#) - ДВ, бр. 82 от 2012 г..

Положителен елемент намирам в анализа (т.2.3. от труда) на дефиницията по чл. 1, ал. 2 от Закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, според който за незаконно придобито имущество по ал. 1 се смята имуществото, за придобиването на което не е установен законен източник, съпоставката с определението по чл. 31 ЗСГ за „незаконни доходи” (с. 17), но ми се струва, че за нуждите на научното изследване би било добре тази съпоставка да се направи по-задълбочено.

Не е ясно изразено обаче становището на автора относно дефиницията на чл.1, ал. 2 от Закона относно имуществото, за придобиването на което не е установен законен източник. Нужно е според мен по-задълбочено изследване и дефиниране на това понятие. Авторът се е ограничил само да посочи какво би могло да се приема буквално и да посочи становището на КС, като цитира съответната част от РКС №13/13.10.2012 г. по к.д. №6/2012 г. В това РКС обаче предмет на разглеждане са разпоредбите от гледна точка на тяхното съответствие с Конституцията. Тълкуването им относно практическото приложение на нормите, остава да е задача на теорията и практиката. Освен това РКС е само цитирано, без да е анализирано в дълбочина, без да са анализирани или поне споменати особените мнения на съдиите. Този начин на цитиране е типично за практикуващия юрист, но не е характерен за научните изследвания.

Смятам, че трудът би спечелил, ако авторът беше изследвал въпроса за приложението на чл. 300 ГПК в хипотезите на чл. 22, ал. 1 от закона, във връзка и с общите правила на чл. 1, ал. 1 и 2 от Закона и чл. 62 ГПК, във вр. и с цитираното РКС №13/13.10.2012., както и във връзка с приетото от него на с. 20 и след това на редица места в труда, че става дума за имущество, придобито от престъпна или незаконна дейност. Авторът само декларира, че е ирелевантно дали присъдата е осъдителна или оправдателна. Не е изследван детайлно въпросът за съотношението на чл. 22, ал. 1 от Закона с чл. 1, ал. 1 и 2 и чл. 62 от закона, налице ли е съгласуваност на тези текстове. Този въпрос е от съществено значение за определянето на основанието на иска за отнемане на незаконно придобитото имущество, обективното и субективно съединяване на исковете, разпределението на доказателствената тежест.

В обезпечителното производство процесуалноправното положение на Комисията е очертано като орган, представляващ държавата. Понататък в т. 4 от изследването обаче тя е посочена като ищец. Налице е противоречие в двете тези. Освен това, като в т. 4 авторът посочва комисията като ищец по делото, не е ясно какво е неговото становище, дали с оглед на правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество, комисията се явява процесуален субституент или типична страна.

На с. 23 се посочва, че ролята на съда за преценка на евентуална недопустимост на иска по чл. 390 ГК не следва да се подценява. Използваните изрази са неточни. Преценката е не за евентуална недопустимост на иска, а за допустимост на иска. Тя трябва да е точно и ясно изразена. В това отношение няма съмнение нито в теорията, нито в практиката, в десетилетното приложение на обезпечителния процес.

Неприемлива и е тезата, застъпена на с. 24, според която за да бъде допустимо обезпечителното производство, искът трябва да е допустим и вероятно основателен. Допустимостта на иска е абсолютна процесуална предпоставка за допустимостта на обезпечителното производство. Вероятната основателност на иска обаче не е процесуална предпоставка за допустимостта на обезпечителното производство, а единият от въпросите по съществуването на обезпечителния процес, който подлежи на доказване в самото обезпечително производство. Ако искът е недопустим, съдът ще отхвърли молбата за обезпечение на иска като недопустима, а ако ищецът не доказал вероятната основателност на иска, молбата му ще бъде отхвърлена като неоснователна. Разликата е съществена и тя е изследвана и изяснена в процесуалната теория и практика. От тази гледна точка не е ясно становището на автора на с. 25 дали приема необходимостта от точна и ясна индивидуализация на исковете и лицата, срещу които исковете са или ще бъдат предявени, като изискване за допустимост на иска или като елемент на неговата вероятна основателност.

Не бих могла да се съглася с констатацията на автора, че в цитираната на с. 25-26 съдебна практика съдилищата са завишили изискванията относно необходимостта от индивидуализация на исковете. Считам я за законосъобразна и издържана, както от практическа, така и от теоретична гледна точка. Същото се отнася и до определението на САС, разглеждано на с. 28-29 от труда.

На с. 30 относно искането за обезпечение на иска с оглед на определянето на компетентния съд по обезпечителното производство неправилно е използван терминът „иск”. Става дума за искането за обезпечение на иска, а не за иск. Касае се за съществено различни правни действия. Относно срока за предявяването на бъдещия иск трудно би могло да се приеме становището, че три-месечният срок за предявяването на иска започва да тече от момента на влизане в сила на определението за допускане на обезпечението. Текстът на чл. 74, ал. 1 от Закона е категоричен: Комисията предявява иск за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество пред окръжния съд, в района на който е постоянният адрес на проверяваното лице, в срок до три месеца от налагане на обезпечителните мерки, а съгл. чл. 38, ал. 3 от закона определението, с което се допуска налагането на обезпечителна мярка, подлежи на незабавно изпълнение. Прието е, че това е общото правило, като има цитирано едно съчинение, което впрочем е изолирано в

литературата и в практиката. Както е известно, практиката е противоречива. Становищата в литературата също. Има и висящо тълкувателно дело по обезпечителния процес. Авторът не е изследвал другите становища, както и тълкувателното дело.

Заслужава внимание критичният анализ на практиката, която приема, че не е необходимо да се обосновава обезпечителната нужда, съотв. да се доказва вероятната основателност на иска (с-34-35), което смятам за положителен елемент в изследването. Няма аргументи обаче относно възприемането на практиката (цитирана на с.35, абз. 2) в смисъл, че запорът върху движима вещ поради естеството на запора като обезпечителна мярка изисква вещта да е конкретно определена. Именно естеството на запора върху движими вещи не изисква винаги вещите да са индивидуализирани, нито точно посочени. Затова налагането на запора в повечето случаи става чрез опис, а не със запорно съобщение до длъжника. Особено това важи за осъдителните иски за парични вземания, от която категория е искът по чл. 63 от Закона. Известни са правилата за доказване на собствеността при описа на движимите вещи, върху които се налага запорът. Задължително е индивидуализирането на вещта тогава, когато предмет на делото е конкретно определена движима вещ или предмет на отнемането е конкретно определена вещ. Степента на индивидуализация на вещите зависи от необходимостта в исковата молба да бъде посочено точно имуществото, което е придобито по незаконен начин по смисъла на чл. 62 от Закона.

Авторът цитира правилата на ГПК, че държавата е винаги присъединен вискател за публичните вземания. Но правото на държавата за отнемане в полза на държавата не е публично вземане по смисъла на ДОПК и чл. 458 ГПК. Освен това то не е и частно държавно вземане по смисъла на чл. 458 ГПК. Институтът на присъединяване на кредитори е приложим само при удовлетворяване на парични вземания и той е с цел да може да се спази чл. 136 ЗЗД. Правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество не е парично вземане. Според мен правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество е потестативно право, което се упражнява по съдебен ред. Поради това запорът и възбраната са обезпечителни мерки с цел действията на разпореждане да бъдат непротивопоставими на държавата и по точно на нейното право да ги отнеме. Парично е вземането само по иска по чл. 63 от закона и само там може след уважаването на иска да стои въпросът за приложението на чл. 458 ГПК.

ТР №1/2010 на ОСГТКВКС е даден само информативно, така както се съобщава от практикуващ юрист с оглед нуждите на практиката. Не са споменати особените мнения на съдиите по това ТР, литературата във връзка с него, както и последващата го промяна на чл. 396 ГПК. Сегашното съдържание на чл. 396 ГПК изобщо не е отбелязано в труда.

На с. 41, абз. II е допусната досадна и груба грешка, като ипотеката е отбелязана като обезпечителна мярка. Ипотеката е институт на материалното право, а не на обезпечителния процес. Съдът не може да налага ипотека като обезпечителна мярка. Цитатът от Учебника на проф. Сталев, на с. 41-42 от труда се отнася за възбрана като обезпечение на осъдителен иск с предмет парично вземане, така че се надявам грешката в текста на автора да е печатна, а не грешка по същество.

Положителни елементи съдържа изследването на чл. 39, ал. 4 от Закона във вр. с чл. 397, т. 3 ГПК.

От анализа в т. 3 от труда оставам с впечатлението, че авторът третира правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество като парично вземане. За парично вземане обаче може да се говори само в хипотезата на чл. 63, ал. 1. Съгл. чл. 62 по реда на този закон се отнема в полза на държавата незаконно придобитото имущество. Съгл. чл. 63, ал. 1 когато не е възможно да се отнеме обособено имущество по [чл. 62](#), отнема се паричната му равностойност, определена по пазарна цена към момента на предявяване на иска за отнемане. Не са изследвани обаче въпросите за предвидената в чл. 63, ал. 1 трансформация на правото на държавата и дали изразът „отнема се паричната му равностойност” означава трансформиране на правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество в парично вземане срещу ответника.

Проблемите с НАП (с. 48) в практиката са, защото комисията според мен неправилно третира исковете като осъдителни за парични вземания. Авторът не е дал разрешение на проблема, а само го е посочил. Тук конкуренцията на права е на друга плоскост. Правото на държавата да отнеме имущество, придобито по незаконен начин, и правната възможност на НАП за насочване на принудителното изпълнение върху имущество на длъжника, въпросът за противопоставимостта на решението, с което се уважава искът за отнемане на незаконно придобитото имущество, на кредиторите на длъжника. Когато публичният изпълнител е насочил принудителното изпълнение върху имущество, за което е предявен или ще бъде предявен иск за отнемане в полза на държавата, хипотезата е близка до тази по чл. 440 ГПК, поради което и комисията би могла да привлече като подпомагащата страна НАП за да я обвърже от последиците на решението, съотв. да иска спиране на изпълнението като обезпечителна мярка, която чл. 39, ал. 1 във вр. с чл. 397, т. 3 ГПК.

Вярно е, че от чл. 39, ал. 4 във вр. с чл. 75, ал. 1 от Закона би могъл да се направи изводът, че законодателят третира иска като осъдителен иск за парично вземане. Постановено е, че комисията не може да иска налагането на обезпечителни мерки върху имущество на физическо лице, което не подлежи на принудително изпълнение съгласно [чл. 444 ГПК](#), както и върху парични средства на юридическо лице и на едноличен

търговец, предназначени за заплащане на трудови възнаграждения и осигурителни вноски на персонала само ако са начислени по отделна аналитична счетоводна сметка. Несеквестрируемостта по чл. 444 ГПК обаче се отнася само при изпълнение на парични вземания, съотв. при обезпечение на осъдителни иски за парични вземания. Според мен тази концепция на законодателя съответства само на чл. 63, ал. 1 от закона. Авторът обаче не се е занимал с въпроса доколко чл. 39, ал. 4 съответства на вида и предмета на иска за отнемане на незаконно придобитото имущество в полза на държавата, което той в частта за исковия процес определя като конститутивен.

Интересна е съпоставката между 91 от закона и чл. 403 ГПК с оглед на отговорността на държавата (т.3.4), както и изследването на въпроса за защитата чрез искане на отмяна на обезпечителната мярка.

В т. т. 4.1. се застъпва безспорното в теорията и практиката разбиране, че съдебното производство за разглеждане на иска, предявен от Комисията за отнемане на придобитото по незаконен начин имущество, е исков процес. В подкрепа на това разбиране авторът сочи и съдебна практика по стария закон, но освен препращаща норма на чл. 80 от новия закон не сочи други текстове от него, в които концепцията на законодателя, че се касае за исков процес, е ясно и категорично изразено чрез употребата на термините иск и искова молба (напр. чл. 74, чл. 75) и продължава да нарича предявения от Комисията иск „искане”, както това беше по стария закон, посочвайки, че то има ролята на искова молба.

Положителното в труда е, че Коларов акцентира върху извода, че Комисията не е юрисдикция и тя няма правото да отнеме имуществото.

Неточен е употребеният на с. 50 израз „съдът има правомощието да постанови правото на държавата да отнеме имуществото”. Не е ясно какво разбира авторът под правомощието да се постанови право. Съдът постановява решение, а не правото. Съдът установява съществуването или несъществуването на правото, а не го постановява. Употребеният на с. 51 термин „обезпечителен иск” е също неточен и не е познат на българската процесуална теория и практика. Искът и искането за обезпечение на иска са съществено различни неща.

Заслужава да бъде споделена критиката на чл. 75, ал. 1, в която законодателят е квалифицирал като **осъдителен иск** иска за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество. Според мен научен принос е определянето на иска като конститутивен, въпреки изрично посоченото в чл. 75, ал. 1 като осъдителен. Дадената от автора квалификация противоречаща на цитираната изрична норма, но съответства на потестативния характер на правото, предмет на този иск. Позоваването е върху колосите на българската процесуална наука проф. Сталев и проф. Силяновски. Този му извод обаче не съответства на

изложеното в т. 2.1. относно съдържанието на правото, предмет на този иск, което сочи на притезателен характер на това право, както и на разгледаното по-горе изложение в т. 3 от труда относно обезпечението на иска, където авторът третира иска по-скоро като такъв за парично вземане и не поставя под каквото и да е съмнение правилността на чл. 37, ал. 4 от закона. Струва ми се, че при застъпената от автора теза, работата би спечелила, ако той беше обосновал предложение *de lege ferenda* за изменение на чл. 75, ал. 1 от закона.

Интерес представлява третирането на иска по чл. 67 като конститутивен иск, според който на отнемане подлежи и имуществото, което е придобито от трето лице за сметка на проверяваното лице, за да се избегне неговото отнемане или да се прикрие произходът му или действителните права върху него. Авторът споделя интересната теза, че този иск съдържа белезите на Павловия иск. Според мен обаче от процесуална гледна точка авторът не е точен в две посоки – относно твърдението за фактическо произнасяне по относителна недействителност. Няма такова процесуално действие в исковия процес. Въпросът за относителната недействителност всъщност ще се установи в мотивите. Освен това не във всички хипотези на чл. 67 може да сме изправени пред относителна недействителност. В някои от посочените хипотези е визирана симулация на правни сделки и действия, която може да е предмет на установяване в исковия процес на ниво преюдициалност, като в случая не е нужно да се предявява отделен иск³. Впрочем авторът само посочва, че в тези хипотези е налице фигурата на „сламен човек”.

На с. 53 при определянето на предмета на иска е допусната доста неприятна неточност. Сочи се: „Предмет е потестативното право на държавата да поиска да потвърди правата ѝ и да постанови правната промяна в гражданските правоотношения, като възстанови недължимо полученото, което произтича при особен фактически състав”. Едва на с. 108 при изследването на въпроса за изменението на иска, авторът е посочил, че искът е конститутивен за отнемане на незаконно придобитото имущество.

Предмет на иска е правото на държавата да отнеме имуществото, придобито по незаконен начин, което може да се упражни само по съдебен ред. Правото да се иска от съда да се установят правата не е предмет на иска, а самото право на иска. Правото да се възстанови недължимо полученото е притезателно право. Но в случая не сме изправени пред право да се възстанови недължимо получено, а пред право да се отнеме в полза на държавата имущество, придобито по незаконен начин. Освен това не е изследван вида на иска по чл. 63 от закона – отнемане на равностойността на незаконно придобитото имущество. Хипотеза, много

---

³ Според мен е допустим ИУИ за установяване симулацията на сделката.

близка до тази по чл. 523 ГПК относно фактическия състав, който в исковия процес дава основание за евентуално съединяване на иска за отнемане на незаконно придобитото имущество и осъдителния иск за присъждане на неговата равностойност, ако това имущество не бъде намерено у ответника.

Приносен момент в труда с практическо значение е изводът относно приложението на предвидените в ГПК преклузивни срокове относно доказателствените искания (с. 56).

Правилна е тезата (с. 57), че в тежест на ответника е да докаже законния характер на придобиването на имуществото. То произтича от формулировката на чл. 1, ал. 2 от закона. Неприемлива, неясна и според мен в противоречие с горната теза и чл. 1, ал. 2 от закона е тезата (с. 57), че пълното доказване от страна на Комисията, че не може да се установи законния характер на източника, е достатъчно за защитата на ответника. Пълното доказване е доказване напълно за факта и за него страната носи доказателствената тежест.

Заслужават положителна оценка анализът и изводите относно приложението на института на неприсъственото решение в това исково производство (с. 59-60). Смятам обаче, че работата би спечелила от по-прецизно излагане на въпроса за вероятната основателност на иска. Освен това не е разгледан въпросът за решението при признание на иска.

При анализа на фактите, предмет на доказването, очертани в чл. 77, които Комисията следва да докаже, не е обърнато достатъчно внимание на връзката и съотношението на този текст с чл. 1, ал. 2 и чл. 62 от закона.

Интерес представлява анализът във вр. с ЕКПЧ и практиката на ЕСПЧ и допустимия обхват на ограничаването на правото на собственост във връзка с обществения интерес (с. 68-70). Според мен обаче систематическото му място не е при доказването, а при характеристиката на правото на държавата да отнеме незаконно придобитото имущество, съответно на правото, което се защитава с този закон и правото, предмет на иска.

На с. 71 е направена констатация, че сегашния закон е много по-близо до отменената глава III на ЗСГ, но не е изследвана тази близост.

Заслужава внимание анализът на нормата на чл. 77, ал. 5 от закона (с. 72). Изводите на автора намират опора в чл. 62 от закона. Във вр. с чл. 77, ал. 5 обаче е убягнало е от вниманието му постановеното в чл. 1, ал. 2 от закона, както и разпоредбата на чл. 21, ал. 2, в която е постановено, че обосновано предположение е налице, когато след проверка се установи значително несъответствие в имуществото на проверяваното лице, както и чл. 1, ал. 2, в който е постановено, че за незаконно придобито се смята имуществото, за придобиването на което не е установен законен източник. Не е изследван въпросът за съгласуваността на цитираните текстове.

При изследването на презумпцията по чл. 1, ал. 2 неточно са използвани термините главно и непълно доказване.

При изследването на оборимата презумпция по чл. 9 точно са очертани съдържанието на презумпцията и презумптивните предпоставки, както и необходимостта, ако ответникът иска да се защити, да проведе обратно доказване.

Интересно е третирането на правилото на чл. 65 като необорима презумпция.

Издържана е тезата, че правилото на чл. 68, според което до доказване на противното, за движими вещи и парични средства на проверяваното лице се смятат и тези, намерени у него, в жилището му или в други собствени или наети от него помещения, превозни средства, каси или сейфове, е в унисон с общите правила за презумпцията за собственост на движими вещи, обусловена от държането на вещта.

Интерес представлява изследването на въпроса за доказателственото значение на обясненията на страните във вр. с предвидените в чл. 57 закона декларации на проверяваното лице.

Интерес представлява изследването на въпроса за обективното съединяване на искове (т. 4.3 от труда). Но и тук има вътрешно противоречие и неточности. На с. 102 е посочено, че кумулативното съединяване на искове е възможно и трябва да бъде засегнат въпроса за ИУИ. Застъпено е разбирането, че исковете за относителна недействителност са конститутивни и затова не допуска ИУИ. Вярно е, че ИУИ има за предмет преюдициално правоотношение и поради установителния му характер негов предмет не могат да бъдат потестативни права, които се упражняват по съдебен ред. В случая на симулация обаче (сламеният човек, който авторът разглежда), смятам, че ИУИ е допустим и страната (както ищецът, така и ответникът) има правен интерес от предявяването на ИУИ, ако иска да постигне решаването на този въпрос със СПН. На с. 104 авторът се позовава на мнението на съдия Б. Белазелков (без да сочи къде е публикувано то), че този иск е недопустим, поради непротивопоставимост на симулацията на трети лица. Свои аргументи не излага. Според мен ИУИ е допустим именно поради непротивопоставимостта на симулацията на трети лица. Впрочем този извод следва и от чл. 17 ЗЗД във връзка с правния интерес от предявяване на иск за установяване на симулацията.

На с. 105, абз. 2 се говори за кумулативно съединяване на исковете, а се разглежда субективното съединяване на исковете. Не е изследван въпросът дали в случая има съчетаване на двата института.

Неприемливо е разбирането за алтернативно съединяване на исковете, разгледано на с. 106 -107. Би се получила неопределеност на петитума. В случая е допустимо евентуално съединяване на искове.

Заслужава внимание изложението в т. 4.3.2 относно изменение на иска.

Сочи се: „Изменението на иска е възможно с действие на ищеца”. От теоретична гледна точка това е неточно. Изменение на иска е действие на ищеца.

Заслужава да бъде споделено разбирането за допустимото изменение на размера на иска (с. 108).

На с. 110 е посочено, че не се налага изменение на основанието. На осн. чл. 127, ал. 1 ГПК обаче, който на осн. чл. 80 от закона е приложим и в изследваното исково производство, основанието на иска са обстоятелствата, върху които се основава иска, т.е. правопораждащите правото факти, които трябва да бъдат посочени в исковата молба. При наличието на текстовете на чл. 1, ал. 1 и 2 и чл. 62 от една страна и тези на чл. 22 и чл. 24 от друга страна, въпросът за изменението на основанието на иска може да бъде поставен и затова заслужава да бъде изследван. При изследването на този въпрос трябва да се има предвид и обстоятелството, че предявяването на иска се предшества винаги от производството пред Комисията, което има установителен характер.

Заслужават внимание поставянето на въпроса за изменението на иска в хипотезата на чл. 63, ал. 1 от Закона. Смятам, че работата би спечелила, ако искът по чл. 63, ал. 1 бъде изследван по-детайлно и при обективното съединяване с оглед на възможното му съединяване при условията на евентуалност с основния иск за отнемане на незаконно придобитото имущество.

В т.4.4. при отклонението във връзка със страните е разгледано участието на прокурора по стария закон. Отчетена е разликата с новия закон. Няма обаче позоваване на чл. 26, ал. 3 ГПК.

Смятам, че изследването на въпроса за усложнението на страните заслужава да бъде по-задълбочено и разширено. Авторът приема участие на трето лице, но не очертава прецизно хипотезите, в които то е допустимо. На с. 111 се приема, че проверяваното лице може да привлече като подпомагаща страна (чл. 224) или те могат да встъпят главно. Тази правна възможност авторът свързва с установените в закона презумпции, но то е с оглед на легитимацията на страните и правния им интерес. На с. 111 не е ясно под участие на трето лице дали има предвид само участието като подпомагаща страна или/или и главно встъпване.

Според мен разгледаното на с. 111 приложение на чл. 47 ГПК не е отклонение във връзка със страните. Освен това чл. 549 ГПК не може да се приложи директно в исковия процес. Касае се за специфично съдебно охранително производство. Относно правоприемството при наследяване, в т.ч. и при обявена смърт в исковия процес, е регламентирано в чл. 229, ал. 1, т. 2, 230, ал. 2 ГПК.

В т.4.4.4 (с. 112-113.) другарството по тези дела е очертано като необходимо по закон – поради идентичност на правото предмет на иска за отнемане на незаконно придобитото имущество – в чл. 64, 65, 66, 67. То е характеризирано като съвместна процесуална легитимация, без да е уточнено дали според автора се касае за задължителна съвместна процесуална легитимация. В тази група е включена и хипотезата на чл. 71 от закона. Еднаквото ѝ третиране с другите хипотези според мен е съмнително, защото е постановено, че незаконно придобитото имущество се отнема и от наследници или заветници до размера на полученото от тях. Струва ми се, че третирането им като необходими другари и то при задължителна съвместна процесуална легитимация в случаите, когато предмет на отнемане са делими вземания на длъжника, както и при завета, не съответства на материалноправните правила при наследяването и при завета.

От процесуална гледна точка е непрецизен изразът, че клонът може да участва в процеса под фирмата на търговеца. Вярна е само втората част от изречението, че страна по делото е самият търговец.

Разгледано е правоприемство в процеса на осн. чл. 227 ГПК, случаите на универсално правоприемство в процеса. Позоваването на чл. 227 ГПК и при завета според мен е неиздържано, тъй като заветникът не става наследник.

Неприемливо е (с. 121-122) становището, че ако наследниците се откажат от наследството, делото трябва да се прекрати, тъй като има сливане на страните, защото наследява държавата, не съответства на материалното право. На осн. чл. 53 ЗН частта на отреклия се или на оня, който е изгубил правото да приеме наследството, уголемява дяловете на останалите наследници. Сливането на страните е възможно само при приложението на чл. 11 ЗН. Съгл. чл. 11 ЗН когато няма лица, които могат да наследяват съгласно предходните членове, или когато всички наследници се откажат от наследството или изгубят правото да го приемат, наследството се получава от държавата, с изключение на движимите вещи, жилищата, ателиетата и гаражите, както и на парцелите и имотите, предназначени предимно за жилищно строителство, които стават собственост на общината, на чиято територия се намират. Втората хипотеза не е коментирана.

Заслужава внимание анализът на предвидената в чл. 79 от закона съдебна спогодба. Неточен обаче е изводът, че спогодбата е за прекратяване на делото. Тя е за решаване на правния спор. И поради решаването на правния спор със съдебната спогодба, делото се прекратява. Член 79 не е съпоставен с чл. 234 ГПК. Затова е прието, че нормата е специална относно това, че е съдебна, както и че съдът я одобрява с оглед на добрите нрави и закона (ал. 1); също, че спогодбата

има последиците на влязло в сила решение (чл.2). Специално правило е, че тя не подлежи на разваляне. Не е изследвана СПН, КД и ИС на съдебната спогодба. Също не са обсъдени ал. 2 и 3 относно държавната такса при тази съдебна спогодба, което е с важно практическо значение.

Интерес представлява изследването в т. 4.6 „Особени правила при действието на правото на ЕС”. Повечето от въпросите обаче само са поставени, без да са анализирани. Например въпросите: за признаването на решението на българския съд, като постановено по гражданско дело, в друга държава членка; може ли българският съд да отнеме в полза на държавата недвижим имот, придобит от ответника в друга държава членка и др.

В заключение: Въз основа на изложеното при съпоставката на положителните и отрицателните елементи в труда, считам, че положителните надделяват. Освен това, смятам, че голяма част от противоречията, допуснати в труда, се дължат на противоречията във вложените в различните разпоредби идеи на законодателя: а) чл. 1, ал. 1 и 2 и чл. 62 от закона от една страна и чл. 22 и чл. 24 от закона от друга страна от гледна точка на основанието на иска за отнемане на придобитото по незаконен начин имущество; б) третирането на иска във всички хипотези като осъдителен (чл. 75, ал. 1 от закона) (което авторът според мен основателно критикува).

II. От представените за участие в конкурса статии отношение към гражданския процес и заемането на академичната длъжност „доцент по гражданско процесуално право” имат:

Коларов, Т. Предпоставки за международноправната регламентация на отнемане на облагите от престъпна дейност, сп. Теза, бр. 4/2012г., с. 112-120.

Коларов, Т. Нови положения в закона за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, сп. „Юридически свят”, бр. 2 от 2012 г., с. 110-111

Коларов, Т. Спогодбата – новост в закона за отнема в полза на държавата на незаконно придобито имущество, сп. „Съдийски вестник”, кн. 4 от 2012 г., с. 241-242

Коларов, Т. Особености на обезпечителното производство при отнемане на незаконно придобито имущество., сп. „Теза”, бр. 6 от 2013 г.

В първата са разгледани правнополитическите аспекти на проблема. Другите три статии се отнасят до изследвани в книгата проблеми. Останалите представени статии показват широките научно-практически интереси на автора.

III. Видно е от представената автобиография и представените към нея документи, че Тодор Коларов има образователната и научната степен д-р със защитен научен труд „Съдебно сътрудничество между държавите-членки на ЕС в борбата с международната организирана престъпност”. Преподава през учебната 2012-2013 г. и до сега в: Нов български университет по дисциплината „Дипломатическо и консулско право”; Американски университет в България „Право на ЕС; Международно публично право; Вътрешен пазар и конкуретно право на ЕС; Пловдивски университет „Право на ЕС и Международно публично право”; през учебната 2013/2014 г. преподава и Гражданскопроцесуално право във Варненски свободен университет. Нямам впечатление от преподавателската му работа, но ми се струва, че обстоятелството, че е приет за преподавател в няколко ВУЗ е показателно, че се справя добре с преподаването.

IV. Видно е от представената автобиография, че Коларов е участвал в редица национални и международни научни форуми. Има и няколко специализации. Той има и богат практически опит, който по според мен е от полза в преподавателската работа.

V. Заключение.

Въз основа на изложеното смятам, че д-р Тодор Панайотов Коларов отговаря на изискуемите от чл. 24, ал.1 от Закона за развитието на академични състав условия за получаването на академичната длъжност „доцент” по Гражданско процесуално право в ЮФ на ВСУ ”Черноризец Храбър”.

**23.10.2013г.
София**

Проф., д-р Валентина Попова